

RECENZIE DE CARTE

Martha Stark - Analiza Rezistențelor, editura Trei, 2023

Traducere din limba engleză de: Daniela Andronache

MIRELA ANTONESCU^[1]

Volumul *Analiza Rezistențelor* al autoarei americane Martha Stark a intrat de curând în bogata și valoroasa listă de cărți a Editurii Trei în cadrul colecției de Psihanaliză Contemporană.

Martha Stark este doctor în medicină și absolventă a Facultății de Medicină Harvard și a Institutului de Psihanaliză din Boston, este psihiatru și psihanalist în cabinetul privat și face parte din corpul profesoral al Institutelor de Psihanaliză din Boston și din Massachusetts. De asemenea, ea ocupă posturile de instructor clinic în psihiatrie la Harvard Medical School și cel de profesor la Massachusetts Mental Health Center și nu în ultimul rând, este parte din corpul profesoral al Centrului de Studii Psihanalitice de la Massachusetts General Hospital. Totodată, Martha Stark este și autoare premiată, având nouă cărți publicate.

Orientată încă din adolescență spre cunoaștere, Martha Stark și-a urmat pasiunea pentru matematică, logică și teorie, a explorat relația dintre teorie și practică și a aprofundat modalitățile prin care construcțiile teoretice pot fi transpuse în situații clinice. Având la bază toate aceste căutări, ea a fost

¹ Mirela Antonescu este psihoterapeut psihanalitic afiliat INSIGHT- Asociația pentru promovarea psihanalizei teoretice și clinice

email: antonescu_mirela@yahoo.com

mănată permanent de nevoia imperioasă de a fi în contact cu oamenii și de a înțelege modalitățile lor psihice de funcționare, ca o formă complexă de a absorbi dinamica empiric-intelectuală a unor astfel de interacțiuni complexe.

Teoretizând în totală claritate concluziile acestor căutări, Martha Stark aduce contribuții notabile și propune metode creatoare de sens precum și intervenții specifice pentru fiecare etapă a procesului terapeutic, intervenții prin care apărările inconștiente existente în psihicul uman sunt prelucrate, iar rezistențele devin mai puțin necesare.

Analiza Rezistențelor, publicată în 1994, reprezintă o analiză minuțioasă a psihicului uman și ia ca punct central al problematizării clinice rezistența pacientului față de schimbare, și anume, acea situație mereu prezentă și totodată paradoxală a muncii terapeutice în care oamenii vin la cabinet adesea în speranța găsirii unei formule ce ar trebui să genereze schimbarea salvatoare, iar apoi (inconștient) fac tot ce pot pentru a împiedica respectiva schimbare. „Rezistența este formată din toate acele forțe rezistente care se opun travaliului tratamentului [...] și însoțește tratamentul la fiecare pas.” Volumul urmărește concentric, de la un capitol la altul, îndepărtarea oricăror ambiguități din jurul acestor teze și reprezintă un adevărat tur de forță, hibrid – atât în lumea analizei practice cât și în cea a analizei teoretice.

Lucrarea *Analiza Rezistențelor* ne furnizează un discurs în care forma și conținutul se împletesc într-un mesaj intens și coerent și ne pune - fără excese de limbaj sau “destructurări artistice” voite și amețitoare de tip literar - față în față cu realitățile psihice umane, cu suita de trăiri și transfigurări emoționale din mijlocul cărora omul încearcă să-și confrunte durerea, doliul, suferința, pierderea, renunțarea și este totodată și despre capacitatea de a merge mai departe atunci când rezistențele și apărările aferente reușesc a fi depășite. Este o exemplificare a putinței de a parcurge un proces de doliu pentru pierderile suferite și metabolizarea suferințelor și a resentimentelor.

Este, prin urmare, un volum despre speranța care apare în contextul în care se descoperă că este posibil să supraviețuiești experienței durerii inimii și a sufletului, o carte care propune posibila diminuare a durerilor trecutului și care ne arată că se poate trăi, dacă nu neapărat mai fericit, cu siguranță mai înțelept și cu o dinamică a vieții mai realistă. Este o lucrare amplă, serios tratată, bogată în informații și a parcurge această lucrare înseamnă a accepta invitația de a te afunda în experiența complexă și provocatoare a inconștientului, acolo unde avem amprentate urmele evenimentelor care ne-au marcat viețile și care ne-au transformat în ceea ce suntem.

Prin acest volum, descoperim o adevărată perlaborare literară în care Martha Stark și-a distilat și cuprins învățăturile și experiențele acumulate de-a lungul timpului într-un demers accesibil și plin de viață care surprinde prin fermitate și transparență, gestionând concepte teoretice complexe cu rafinament și cu o mare sensibilitate pentru materialul clinic.

Pentru a explora rezistența și refuzul unui pacient de a trăi doliul, Martha Stark își formulează strategiile și intuițiile bazându-se pe complexitatea unor concepte atât din psihanaliza clasică cât și din teoria relațiilor de obiect și din psihologia sinelui, concepte pe care le integrează cu bogatul ei material clinic. Așa cum însăși autoarea spune în prefața cărții, ea prezintă „un model al minții care ia în considerare relația dintre pierderile neplânse și modul în care astfel de pierderi sunt înregistrate intern atât ca absență a binelui, cât și ca prezență a răului” și prezintă o teorie contemporană a acțiunii terapeutice care ia în considerare conflictul structural, deficitul structural și conflictul relațional - toate acestea fiind, în cele din urmă, atât cele care alimentează progresul pacientului în tratamentul terapeutic, cât și cele care se opun mișcării pacientului spre sănătate și spre realizarea potențialului său. Tensiunea internă creată prin conștientizarea de către pacient a acestor discrepanțe este cea care va oferi, în cele din urmă, impulsul pentru schimbare.

Cartea ne propune totodată intenția subtilă de a o privi ca pe un ghid elaborat într-un stil psihodinamic cu ajutorul căruia să completăm înțelegerea unor moduri de funcționare și a unor concepte și termeni pe care Martha Stark le înaintează în analizele sale, pe care le definește și redefinește contextual, ajutând pas cu pas la înțelegerea și integrarea cât mai clară a acestora. Atinge subiecte importante precum rezistențele, conflictele, și face distincții importante între conflictul convergent și cel divergent sau între iluzie și distorsiune, pune în discuție transferul, pozitiv sau negativ, compulsiile la repetiție, doliul, vinovăția, durerea, vindecarea. Și pentru a desăvârși materialul și a cultiva cu rigurozitate toate acestea în mintea cititorului, le presară cu vignete și modalități terapeutice de intervenție remarcabil expuse, o adevărată punte de legătură trasată imaginar între lumea scrisă și lumea empirică din cabinetului psihanalistului.

Ce sunt rezistențele, ce sunt conflictele, cum se manifestă ele, cum înțelegem transferul, compulsiile la repetiție, travaliul de doliu sunt doar câteva dintre întrebările la care autoarea găsește răspunsul în aceste pagini. De asemenea, cum se poate ajunge de la rigiditate la flexibilitate psihică, de la apărare sau rezistență la adaptare, de la reacții defensive la răspunsuri adaptative – acesta este drumul pe care ne conduce cu har Martha Stark în cartea ei.

Martha Stark reușește să ne conducă și să ne plaseze în această experiență a inconștientului, un continuu act creativ și de decodare psihanalitic, bazat, cum am mai spus-o, pe un stil concentric de a avansa, un permanent du-te-vino în care temele sunt reluate, repositionate și redeschise, așa cum se întâmplă de multe ori și cu asociațiile libere ale pacientului aflat pe canapeaua/divanul din cabinet.

Analiza rezistențelor este o carte care provoacă la îmbunătățirea practicii terapeutice și reprezintă totodată un tur de forță literar care uimește

prin creativitate și utilitate. Poate fi o sursă bogată de informații, inspirații și de înțelegere atât pentru cititorii neinițiați cât și pentru cei de specialitate. Poate fi asimilată ca fiind o bază unificată pentru psihoterapie, ce se bazează atât pe punctele forte ale principalelor școli de psihanaliză cât și pe impresionanta experiență profesională a autoarei.